

Павліченко Є.В.

*Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Ліквідація злочинності завжди пов'язана з розслідуванням злочинів, до якого залучаються як фахівці-юристи, так і особи, які володіють спеціальними знаннями в інших галузях науки, техніки, мистецтва та ремесла. Така діяльність спрямована, в першу чергу, на забезпечення об'єктивності досудового розслідування, встановлення істини у кримінальній справі, що є основною метою розслідування. Тому виникнення і розвиток інституту застосування спеціальних знань у кримінальному судочинстві тісно пов'язані з процесом розвитку та удосконалення теорії і практики кримінально-процесуальної форми досудового розслідування та судового розгляду кримінальних справ. Рушійною силою цих процесів є зміни у суспільних відносинах та науково-технічний прогрес. Вони вимагають постійної уваги науковців з метою вивчення та вироблення нових прогресивних правових норм для їх врегулювання з метою демократизації кримінального судочинства.

Вперше в КПК врегульовано правовий статус спеціаліста. Згідно ст. 71 КПК спеціалістом у кримінальному провадженні вважається особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. Спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду. Сторони кримінального провадження мають право під час судового розгляду заявляти клопотання про залучення спеціаліста або використання його пояснень і допомоги. Спеціаліст має право: 1) ставити запитання учасникам процесуальної дії з дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду; 2) користуватися технічними засобами, приладами та спеціальним обладнанням; 3) звертати увагу сторони кримінального провадження, яка його залучила, або суду на характерні обставини чи особливості речей і документів; 4) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження; 5) одержувати винагороду за виконану роботу та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження; 6) заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. Спеціаліст зобов'язаний: 1) прибути за

викликом до слідчого, прокурора, суду і мати при собі необхідні технічне обладнання, пристрої та прилади; 2) виконувати вказівки сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду та давати пояснення з поставлених запитань; 3) не розголошувати відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі спеціалісту у зв'язку з виконанням його обов'язків; 4) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК.

Згідно ст. 69 КПК як експерт може бути викликана вже не будь-яка особа, що має необхідні знання для дачі висновку з досліджуваних питань, а тільки особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями та має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи. Не можуть бути експертами особи, які перебувають у службовій або іншій залежності від сторін кримінального провадження або потерпілого. На експерта покладаються такі нові обов'язки: особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності – роз'яснити його; забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта; заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених КПК (Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90-91. – 19 травня).

Основними напрямками реформування інституту судової експертизи в Україні є: 1) виведення експертних служб зі структури органів досудового розслідування; 2) забезпечення рівного доступу сторін до експертних знань і вільного вибору ними експертів (п. 6 ч. 1 ст. 13 Закону «Про судову експертизу», п. 1.3. Інструкції про призначення та проведення судових експертиз); 3) розширення кола випадків, за яких призначення експертизи є обов'язковим (ПВСУ № 5 від 30.05.2008 р., ПВСУ № 3 від 26.04.2002 р.); 4) закріплення можливості проведення експертизи до порушення кримінальної справи за необхідності встановити причину смерті, характер та ступень тяжкості тілесних ушкоджень; для дослідження властивостей предмета злочину (холодної та вогнепальної зброї, бойових припасів і вибухових речовин, наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів тощо); 5) можливість використання результатів судових експертиз, проведених на території іноземних держав, у кримінальному процесі України; 6) розширення кола експертиз, які можуть бути проведені у судово-експертних установах України (Інструкція Мініюста); 7) розширення кола установ, які можуть проводити окремі види судових експертиз; 8) визначення нових комплексних криміналістичних експертиз.

З вище сказаного можна зробити висновок, що як і експерт так і спеціаліст повинен володіти певними спеціальними знаннями, навичками або досвідом діяльності у галузі науки, техніки, мистецтва та ремесла, тобто у сфері своєї діяльності.

Чумак С. П.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
ассистент кафедры криминалистики*

ПОНЯТИЕ ФАЛЬСИФИКАЦИИ ВЫБОРОВ

Общеизвестно, что перед проведением каждого выборов в средствах массовой информации, а после их окончания и в Верховной Раде обсуждаются вопросы фальсификации выборов. Однако определённые действия, которые подпадают под фальсификацию выборов будут таковыми, если они осуществлялись в определённый период времени.

С целью определения периода, в течении которого возможно произвести фальсификацию выборов, нам необходимо определить, какие этапы проходит избирательный процесс в Украине.

Избирательный процесс – это урегулированная законом специфическая деятельность уполномоченных органов и граждан, направленная на формирование качественного и количественного состава органов государственной власти и органов местного самоуправления. (Тимошенко И. Н. До питання про об'єкт злочинів проти виборчих прав громадян. // Підприємство, господарство і право. – 2007. – № 9. – с. 255).

Количество этапов отличается, в зависимости от того, в какие органы власти проводятся выборы.

Первым этапом избирательного процесса является составление и уточнение списков избирателей. Только юридический факт внесения лица в список избирателей обеспечивает возможность получить избирательный бюллетень и реализации важнейшего избирательного права голосования на выборах (Закон України «Про вибори Президента України»: Науково – практичний коментар / За заг. Ред. проф. Ківалова С. В. і М. О. Баймуратова. – К.: ТОВ Видавництво «Консультант», 2004. – с. 150).

Эти списки составляются за определенное время до проведения выборов. Именно с этапа формирования списка избирателей, начинается фальсификация выборов. Манипуляции со списками избирателей, открывают для фальсификатора большие возможности и разнообразие способов фальсификации выборов.

С целью уменьшения возможности манипуляций, Верховной Радой был принят Закон Украины «О государственном реестре избирателей», с помощью данного реестра, начиная с 1 октября 2007 года, ведется персональный учет избирателей Украины.